

GRÜN-FILIPICEVO PRIZNANJE 2021:

MILAN RAMŠAK MARKOVIĆ

Hlapci; Teorema; Kako ostanem lepa in svobodna; V republiki sreče; Ali: strah ti pojé dušo; Mi, evropski mrlič; Alarmi!; Cement. To so naslovi le nekaterih odmevnejših predstav z izrazitim dramaturškim podpisom Milana Ramšaka Markovića. Njegovo dramaturško delovanje zaobjame kar najširši spekter tega gledališkega poklica: ustvarja kot praktični dramaturg, avtor in soavtor različnih vrst besedil, dramaturških člankov, dramskih predlog, gledaliških ter odrskih priredb, kot scenarist, pa tudi performer in avtor angažiranih predstav. Z enako močjo in ostrino deluje tako na neodvisni sceni kot v osrednjih gledaliških institucijah, njegov vsestranski talent pa se je v polnosti razmahnil v predstavah, ki jih podpisuje skupaj s stalno ustvarjalno ekipo režiserja Sebastijana Horvata.

Ko Marković kot dramaturg na novo prebira tako izrazite umetnike, kot so Cankar, Semenič, Krleža, Müller, Pasolini ali Fassbinder – ko za oder prireja drame, romane in filme –, si drzne postaviti na vidno mesto njihovo dramaturgijo sámo, dramaturgijo kot táko. Skozi delovne procese in v predstavah na presenetljive načine razgrinja režiserske, včasih tudi igralske ustvarjalne postopke. Ob tem pa – v izrazito plodnem sodelovanju s scenografom Igorjem Vasiljevim – prav posebno mesto pripade dramaturgiji scenskega prostora, ki jo znajo uspešno razvijati le najbolj drzni ustvarjalci z izjemnim posluhom za gledališke raziskave.

Obenem Ramšak Marković gledališče razume kot prvenstveno družbeni fenomen. Skozi celo paleto dramaturških postopkov, dramaturške črte, reze, spoje, povezave, prelome, prešitja in raz(lič)ne potujitvene postopke zelo konkretno razgalja vsakdanje družbene manifestacije rasizma, ksenofobije, nacionalizma, (neo)fašizma, repatriarhalizacije in podobnih fenomenov današnjega sveta. Kot ustvarjalca ga zanimajo ideološka trenja, posveča se jim dosledno in študiozno, pri čemer gledalcu zastavlja številne miselne rebuse, uganke, ki drezajo v tkivo aktualnih družbenih problemov.

Predstava *Teorema* stopa v dialog s Pasolinijevim delom na način, da preizkuša situacijo tujstva in družbene odzive nanjo v sodobni meščanski družini, predstava *Ali* pa iz Fassbinderjeve dramske in filmske predloge o arabskem zdomskem delavcu v Nemčiji iz leta 1974 potegne poudarke in dileme, ki so izrazito današnji in premišljajo odnos med večinskim prebivalstvom in priseljenci, vse pa na podlagi spodletele in vse bolj nefunkcionalne ljubezenske zveze.

Inteligentno angažiran, duhovit in oster je Markovićevo dramaturški pristop k Cankarjevimi *Hlapcem*, kjer ob Jermanovi zgodbi o uporih in njegovi opustitvi spremljamo vzporedne komentarje Radka Poliča Raca, ki spregovarja o lastnem angažmaju v gledališču in premišlja njegovo smiselnost in nujnost.

